עין משפט נר מצוה

סח א מיי' פי"ט מהל' מעשה קרבנות הל"ו:

נשען והולך על מקלו וכיון שהגיע אצל שבטו של שמעון אמר היכן מצינו ששבטו של לוי גדול משל שמעון אמרו הניחו לו אף הוא לעשות צרכיו נכנס התירו פרושין את הדבר א"ר יוחנן ששה נסים נעשו לו לפנחס אחד שהיה לו לזמרי לפרוש ולא פירש ואחד שהיה לו לדבר ולא דבר ואחד שכוון בזכרותו של איש ובנקבותה של אשה ואחד שלא נשמטו מן הרומח ואחד שבא מלאך והגביה את המשקוף ואחד שבא מלאך והשחית בעם בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל שנאמר [1]ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף והיינו דכתיב [2]ויעמד פנחס ויפלל א)אמר רבי אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להן הניחו לו קנאי בן קנאי הוא משיב חימה בן משיב חימה הוא ב)התחילו שבטים מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים והרג נשיא שבט מישראל בא הכתוב ויחסו [3]פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן א"ל הקב"ה למשה הקדם לו שלום שנאמר [4]לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום וראויה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב [5]זרזיר מתנים או תיש ומלך אלקום עמו ד' מאות ועשרים וארבע בעילות בעל אותו רשע אותו היום והמתין לו פנחס עד שתשש כחו והוא אינו יודע שמלך אלקום עמו במתניתא תנא ששים עד שנעשה כביצה המוזרת והיא היתה כערוגה מליאה מים אמר רב כהנא ומושבה בית סאה תני רב יוסף קבר שלה אמה אמר רב ששת לא כזבי שמה אלא שוילנאי בת צור שמה ולמה נקרא שמה כזבי שכזבה באביה ד"א כזבי שאמרה לאביה כום בי עם זה והיינו דאמרי אינשי בין קני לאורבני שוילנאי מאי בעיא בהדי קלפי דקני שוילנאי מאי בעיא גפתה לאמה א"ר יוחנן חמשה שמות יש לו זמרי ובן סלוא ושאול ובן הכנענית ושלומיאל בן צורי שדי זמרי על שנעשה כביצה המוזרת בן סלוא על שהסליא עונות של משפחתו שאול על שהשאיל עצמו לדבר עבירה בן הכנענית על שעשה מעשה כנען ומה שמו שלומיאל בן צורי שדי שמו: כהן ששימש בטומאה: בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים או אין חייב מיתה בידי שמים א"ל תניתוה כהן ששימש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא פירחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ופוצעין את מוחו בגיזרין ואי ס"ד מחייב בידי שמים לישבקיה דליקטול בידי שמים אלא מאי אינו חייב מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן ניקום וניקטול ליה ולא ג)והתנן מי שלקה ושנה ב"ד מכניסין אותו לכיפה רחמנא פטריה ואנן קטלינן ליה האמר ר' ירמיה אמר ר"ל במלקות של כריתות עסקינן דגברא בר קטלא הוא והא גונב הקסוה דאמר ד)רב יהודה בכלי שרת עסקינן ורמיזא [6]לא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו והא המקלל את הקוסם הא תני רב יוסף יכה קוסם את קוסמו דמיחזי כמברך את השם והא בועל את הכותית הא אקריוה לרב כהנא בחלמיה ואדכריה רב לגמריה איתיביה ה)א היוצק והבולל והפותת המולח המניף המגיש והמסדר את השולחן המטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור ואין חייבין עליהן

לא

נשען והולך על מקלו. על העץ לבדו בלי הברזל שלא יהיו מכירים בו בני שבטו שלהרוג הוא בא: **היכן מצינו כו'.** כלומר אתם מפקירים עצמכם אחר בנות מואב אני למה לא אעשה כמותכם וכי שבט שלי גדול משלכם שאהיה פרוש וטהור יותר מכולכם כיון ששמעו כן אמרו הניחו לו ליכנס לקובה שאף הוא רוצה כמותינו: **לצרכיו.** תשמיש: **התירו פרושין את הדבר.** ודאי מותר לעשות כן שהרי פנחס עשה כמותינו כך אמרו העומדים שם כשראו שנכנס: **שהיה לו לפרוש.** מן האשה ושוב אין ניתן להורגו: **לדבר.** לזעוק לאנשי שבטו לסייעו: **שכוון בזכרותו ובנקבותה.** וראו אותם דבוקים זה בזה וידעו שניתן רשות לקנאי לפגוע בו ולא יאמרו שנאה היתה בלבו עליו: **שלא נשמטו.** לפרוש זה מזה עד שראו שהרגם בדין: **והגביה את המשקוף.** והוציאן נדבקים ולא הוצרך להשפיל הרומח וישמטו: **ואחד שבא מלאך והשחית.** והוטרדו בני שבטו ולא הרגו לפנחס: **פלילות.** ריב: **בן קנאי.** משבט לוי שקינא במעשה דינה דכתיב (בראשית לד) הכזונה יעשה את אחותנו: **בן משיב חמה.** אהרן במעשה דקרח דכתיב כי יצא הקצף ו) וכתיב ויתן את הקטורת ז): **אבי אמו.** יתרו דאלעזר אבי פנחס לקח מבנות יתרו דכתיב ח) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ומפרש באגדה ט) פוטיאל זה יתרו שפיטם עגלים לעבודת כוכבים ואמרו בסוטה י) פוטיאל זה (בנו של) כ) יוסף שפטפט ביצרו ומשנינן ל) אי אבוה דאמיה מיתרו אמיה דאימיה מיוסף אי אבוה דאימיה מיוסף אימיה דאימיה מיתרו דיקא נמי דכתיב פוטיאל ולא פוטאל: **וראויה כפרה זו.** שעשה פנחס: **שתהא מכפרת לעולם.** דכתיב (במדבר כה) לברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר: **ד' מאות וכו'.** זרזיר בגימטריא הכי הוו: **מתנים.** לשון המתנה: **או תיש.** עד שתשש כחו: **אלקום עמו.** שכל הקמות שלו: **ופנחס לא היה יודע.** שהקדוש ב"ה ששמו מלך אלקום עמו שלא היה צריך להמתין שיתשש כחו. ונראה בעיני שהתיבה הזאת לשון ערבי שכל פתיחת תיבותיהן אל: **ששים.** ואין לדבר רמז במקרא: **שנעשה.** ביצים שלו כביצים מוזרות שהוקלש ונתבלבל שכבת זרע שבתוכו מרוב בעילות: **והיא נתמלאה.** שכבת זרע כערוגה מלאה מים: **מושבה.** מקום מושבה שהיתה רחבה ביותר: **וקבר שלה.** פתיחת רחמה: **שכובה באביה.** שצוה אליה אל תשמעי אלא לגדול שבהם: **כום בי עם זה.** שחוט אותם ע"י: **והיינו דאמרי אינשי.** על שם כזבי אומרים דבר זה: **בין קני לאורבני.** מקום יחוד: **אורבני.** ערבה דקה הגדלה בין האגמים אשטוינ"א בלע"ז: **מאי בעי.** ודאי משום זנות הלכה לשם: **בהדי קלפי דקני.** קליפות הקנים: **שוילנאי מאי בעיא.** ודאי משום זנות הלכה שם: **גפתה לאמה.** הנאיפה אמה כלומר הוציאה שם גפייתה על אמה שכיון שזינתה קורין אותה זונה בת זונה: **הסליא.** גרס שיזכרו ויספרו ◦ לשון לא תסולה (איוב כח) המסולאים בפז (איכה ד) שהיו מעריכין עצמן בפז ואת זה ואת משפחתו סלו בניאופים. ל"א גרס לחפש ולדקדק אחר עונש לשון מסלסל בשערו (נזיר דף ג.): **מעשה כנען.** זמה כדאמרינן בערבי פסחים (דף קיג:) ה' דברים צוה כנען את בניו ואהבו את הזמה: **הא אקריוה לרב כהנא בחלמיה.** יכרת וגו' אלמא בר כרת הוא: **היוצק.** שמן על מנחה: **והבולל.** בשמן: **והפותת.** פתים לאחר אפייתה כגון מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור שהן באות אפויות: מ) **והמניפה והמגישה.** בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן כדאמרי' בסוטה בפ' ב' (ד' יד:) והמסדר שלחן נ) ולחם הפנים: **בחוץ.** אם עשה אחת מאלו בחוץ: **פטור.** דלא חייב כרת אלא שוחט דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט וגו' ומעלה דכתיב (שם) אשר יעלה עולה וזורק דאתרבי מדם שפך [שם] בפ"ד (לעיל דף לד:) וכל הני דיש אחריה עבודה אמעיט בפ' בתרא דזבחים (דף קטו:) מה העלאה מיוחדת שהוא גמר עבודה:

לא

היוצק והבולל. הא דלא חשיב מולק משום דפטור מולק נפקא לן בפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז. ושם) מדכתב אשר ישחט על השוחט הוא חייב ולא על המולק אבל כל הני דהכא נפקא לן בפ' בתרא דזבחים (דף קטו: ושם) מדכתב אשר יעלה מה העלאה שהיא גמר עבודה וכו' והולכה לא חשיב משום דאפשר לבטלה לשחוט בצד המזבח ולזרוק ומיהו קשיא ליתני נותן שמן ופתילה במנורה שיש אחריה הדלקה ופטרי' בהו זר בפ' ב' דיומא (ד' כד. ושם) מהאי טעמא דיש אחריהן עבודה ומהדלקה גופה לא קשה דלאו עבודה היא כדאמר התם: **המולח** והמניף והמגיש. לא דק דתנופה והגשה קודמת למליחה כדתניא ס) הניף והגיש קמץ ומלח והקטיר ועוד אמרינן בהקומץ רבה ע) וכי ס"ד שזר קרב אצל המזבח גבי לא מלח והיינו משום שהיתה המליחה אחר התנופה והגשה:

ולא

מסורת הש"ס

א) לעיל מד., ב) ב"ב קט: סוטה מג., ג) לעיל פא: יבמות סד:, ד) [לעיל פא:], ה) זבחים קיב:, ו) [במדבר יז], ז) [שם], ח) [שמות ו], ט) [שמו"ר ז ה], י) [דף מג.], כ) [רש"ם מח"ז], ל) [שם], מ) והמגיש מנחה. רש"ל, נ) [נ"ל בלחם], ס) [עי' תוס' מנחות יח. ד"ה לא מלח]:, ע) [דף כ.],

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: במדבר כה ט
2. וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: תהלים קו ל
3. פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: במדבר כה יא
4. לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם: במדבר כה יב
5. זַרְזִיר מָתְנַיִם אוֹ תָיִשׁ וּמֶלֶךְ אַלְקוּם עִמּוֹ: משלי ל לא
6. וְלֹא יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ: במדבר ד כ

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הסליא לשון לא תסולה. עי' תוי"ט פ"ז מ"ה דפרה מ"ש בשם הערוך:

◆

לעזי רש"י

אשטוינ"א [אישטנ"ק]. אגם, ברכה.

◆

מוסף רש"י

פלילות. דין (לעיל מד.). **שפיטם אבי אמו כו'.** כדכתיב כהן און (נ"ל מדין) כומר (רשב"ם ב"ב קט:). **מי שלקה ושנה.** שלקה שתי פעמים על שתי עבירות (לעיל פא:). **ב"ד מכניסין אותו לכיפה.** אם חזר וחטא בשלישית, דמחזקינן ליה ברשיעא בתרי זימני שלקה (יבמות סד:). **היוצק.** שמן על המנחה כדכתיב (ויקרא ב) ויצקת וגו' (זבחים קיב:). **והפותת.** מנחת מאפה כדכתיב פתות אותה פתים (שם). **המגיש.** מנחה בחוץ, והיא טעונה הגשה בפנים בקרן מערבית דרומית כמשפטה (שם). **המטיב את הנרות.** מדשן את המנורה בבקר (שם).